

De Berse

JAARGANG 33 2023

NUMMER 2

Heemkundekring
"Den Beerschen Aard"
OOST-, WEST- EN MIDDELBEERS

Inhoud

1. Bestuur en redactie.
2. Woordje van de voorzitter ivm 35 jarig bestaan.
3. Voetbalclub 't Hupke.
7. Fietsenmaker Jan Kolsters.
10. De kermis
15. Familie Eltink en de reis naar Brazilië.
20. De Centra.
23. Schatten op de Schelft.
Excursie Breda
24. Opening Kleine Beerze.
Van de redactie

De Berse

Jaargang 33, nummer 2, 2023

Uitgave van Heemkundekring Den Beerschen Aard
Verschijnt 2x per jaar
Contributie € 25,00 per jaar
Bankrekening NL 05 RABO 013.38.92.751
www.denbeerschenaard.nl

Bestuur Heemkundekring Den Beerschen Aard

Voorzitter:
Bert van Essen
Hoogdijk 4
5091CH Middelbeers
06-54900707

Penningmeester:
Hans Vennix
Neereindseweg 40
5091RD Oostelbeers
013-5142108

Secretaris:
Marie-Louise Boxelaar
Kuikseindseweg 10
5091TD Middelbeers
013-5143373

Secretariaat@denbeerschenaard.nl

Leden bestuur:
Jan Hems
Cees van der Heijden
Stephen van Helvoort
Mark Timmermans

Redactie "De Berse"

Guus Staps
Wagenmaker 38
5091EV Middelbeers
06-41801657
redactie@denbeerschenaard.nl

Leden radactie:
Joke van Ham
Ria Nouwens
Peter van Gerven

~~~~~

De redactie kan de volledige historische juistheid van de artikelen niet altijd controleren; evt. onjuistheden zijn voor verantwoording van de auteur.

Beste leden

We bestaan dit jaar 35 jaar en vieren dus ons 7de lustrum. Proficiat allen!
In het kader van het lustrum organiseerden we een extra activiteit afgelopen zomer: We brachten een bezoek aan het Openluchtmuseum in Arnhem, het ultieme erfgoed-uitje zou je kunnen zeggen.

35 Jaar heemkunde in de Beerzen vraagt om een korte terugblik in de geschiedenis.

Als initiatiefnemers van het eerste uur worden de heren Ad van Ham en Eric Koolen (stafmedewerker Brabants Heem) genoemd. Dokter Paul Smulders was de animator achter de schermen. Hij was een echte verzamelaar van in de regio gevonden vuurstenen/primitief gereedschap en een collectie wandelstokken (vaak attenties van patiënten). Hij wilde dat deze items goed bewaard zouden blijven. Zodoende werd in eerste instantie een werkgroep opgericht, bestaande uit enthousiaste Beerzenaren en was het zaadje geplant...

De eerste vergadering van deze 'Werkgroep oprichting heemkundevereniging' was op 21 juni 1988, waarbij onder meer Ad van Ham, Jan van Hoof en Jan van Vroenhoven waren betrokken, maar ook de dames Aerts, van Overbeek en Boemaars.

De werkgroep vergaderde vier keer, vond draagvlak en bereidde de oprichtingsvergadering voor. Deze werd gehouden op 29 nov 1988 in café-restaurant 'De Doornboom': **Heemkundekring Den Beerschen Aard** was geboren!

De eerste bestuursleden waren Wies Kolsters, Lies Liebregts, Mieke Aerts, Elly Boemaars, Jan Dijkmans, Ad van Hal, Jos van Kuijk, Geert Pasmans en Jan van Vroenhoven. Jan was tevens de voorzitter en zou dat maar liefst 25 jaar blijven.

Op 17 mei 1989 vond de eerste algemene ledenvergadering plaats en in juni volgden de officiële statuten, opgemaakt bij notaris Muijsson in Vessem. Korte tijd erna volgde het huishoudelijk reglement.

De contributie bedroeg destijds 25 gulden per gezin. In eerste instantie had de vereniging zo'n 20 leden, maar dat aantal zou al spoedig groeien. De vereniging kwam tot bloei...

De wortels van onze heemkundekring worden gevormd door de doelen die zijn beschreven in de statuten, in 11 punten.

In 35 jaar zijn we trouw gebleven aan de destijds gestelde doelen en we maken ons nog steeds hard voor het behoud van ons erfgoed. Inmiddels is het zaadje van 35 jaar geleden uitgegroeid tot een volwassen boom en niet meer weg te denken uit het Beerse landschap!

Op deze plaats wil ik dan ook mijn dank uitspreken aan alle leden van het eerste uur en alle huidige leden voor het laten groeien en bloeien van onze vereniging.

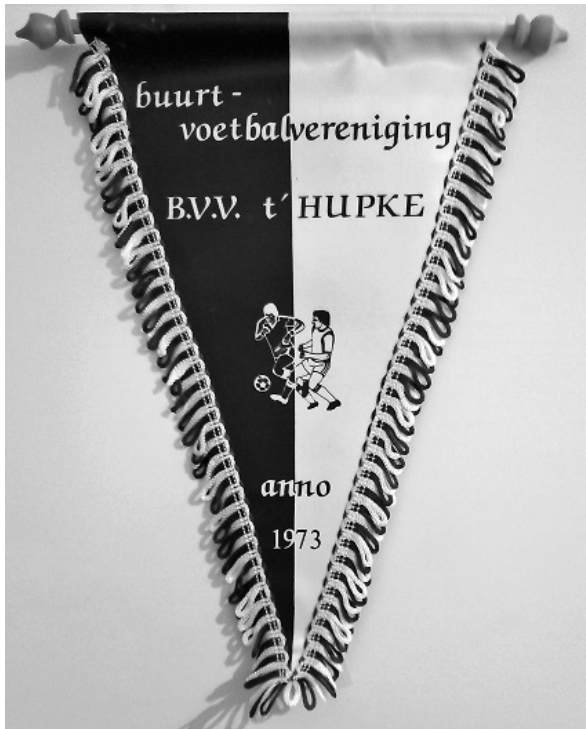
Tegelijkertijd spreek ik de wens uit dat steeds nieuwe loten blijven ontstaan (nieuwe leden en nieuwe vrijwilligers) en onze vereniging blijft bloeien!

Met heemkundige groet,
Bert van Essen, voorzitter

Voetbalclub 't Hupke

In de jaren 80-90, van de vorige eeuw, had zowat elk buurtschap in de Beerzen een voetbalclub. Oostelbeers en Westelbeers hadden een eigen voetbalclub en in Middelbeers waren dat: het Hoogeind, Voorteind, Kuikseind, Margrietstraat en 't Hupke, dat bestond uit een gedeelte van de Oranjestraat en de Hoogdijk.

Voetbalvaantje van 't Hupke uit 1973
in de clubkleur blauw/wit

Voetbalshirt met naam hoofdsponsor
in de clubkleur blauw/wit

Wim Hems, Jan van Vroenhoven en Adrie Kemps waren in 1972 de oprichters van 't Hupke. In het begin ging het enkel tussen de buurtschappen onderling, echte derby's. In de jaren '90 werd het een grotere competitie, regio de Kempen, opgezet met de clubs uit Diessen, Esbeek, De Mierden, Reusel, Bergeijk, Duizel, Hoogeloon, Vessem en uit Oost-, West- en Middelbeers.

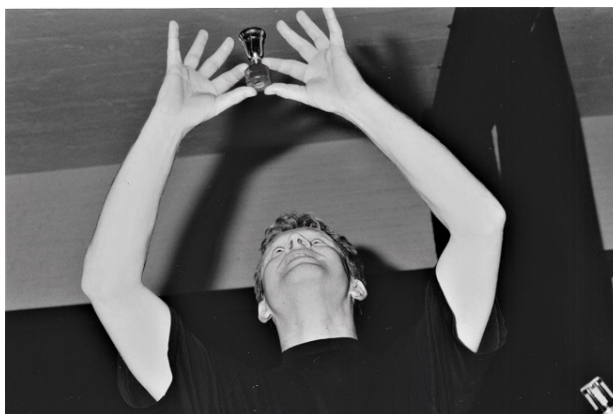
Het was nog echt gebaseerd op een vriendenclubje. Op de wedstrijddag, meestal op zondag, kwam men samen bij Jos Peijs thuis. Dan werden de koppen geteld en menigmaal moesten er nog spelers uit bed gebeld worden om aan 11 spelers te komen. Tactiek werd er niet veel besproken, men ging gewoon van eigen kracht uit.

Op een zondag in 1976, toen we daar aankwamen stond de deur open en we dachten dat het "Open dag" was. Wij gingen dus maar gewoon naar binnen en na enige tijd kwam Jos in zijn pyjama naar beneden en vroeg: "Wat doen jullie hier?" We zeiden dat de deur open stond en dachten dat het "Open dag" was. Wat bleek? Er was die nacht ingebroken bij Jos en men had al het gereedschap weggehaald. Jos had er niets van gehoord.

De verzorger van de inwendige mens, Jan van Vroenhoven, had een speciaal kistje van triplex getimmerd met tempex aan de binnenkant. Hierin kon een jerrycan voor de "thee" en bekers.

De thuiswedstrijden van 't Hupke werden gespeeld op het voetbalveldje aan de Hillestraat. Er was geen kleedlokaal, laat staan een douche, en men kleepte zich om bij de auto. Als ze op het veld bij de Bokkenrijer gingen spelen moesten eerst de ezel en wat schapen van het veld gejaagd worden. Later gingen ze op sportpark "De Klep" spelen waar wel een kleedkamer met douche beschikbaar was. 't Hupke was net een echte voetbalclub met sponsors zoals Jos Peijs, café De Doornboom, Ad Verouden en Volvo garage van Tiel, en moest er nog snel iets geregeld worden, dan deed Jan van Vroenhoven dat wel even. Zo heeft hij ook kostuums geregeld zodat we "op chic" naar de uitwedstrijden konden.

Ook bij de jaarlijkse voetbaltoernooien was het leuk en hadden we veel lol. Dit was bijv. in Oirschot bij de Heikneuters begin mei, Op het Pinkstertoernooi tijdens de Westelbeerse Pinksterfeesten enz. Op het Pinkstertoernooi in Westelbeers hebben we, wonder wel, enkele keren een "beker" gewonnen.

"Bekerwinst"

Vaantje van de interland in 1996 in Polen tegen Ludowy Sparta.

Er werd nooit getraind alhoewel er enkele spelers op de woensdagavond in de zaal voetbalden.

In 1996 hebben we in het buitenland gevoetbald, in Polen, waar Kees van Tiel een vestiging had en de wedstrijd daar georganiseerd had. We speelden tegen Ludowy Sparta. Het werd net een echte interlandwedstrijd met vooraf de volksliederen van beide landen. Dit was wel het hoogtepunt want de wedstrijd werd dik verloren.

Jaarlijks was er ook een feestavond voor de leden, met aanhang, wat elk jaar 3 verschillende spelers moesten organiseren. Ook het jaarlijkse visconcoers werd druk bezocht, vooral onze zuiderburen waren massaal aanwezig. Die namen meestal de grote wisselbeker mee naar huis. Voor de clubkas te spekken werd er tijdens het concoers 'n loterij gehouden, waarvoor de spelers van de club ieder voor een prijs moesten zorgen.

Een keer per maand was er een bestuursvergadering waarbij alle gegevens van de spelers en de uitslagen werden genoteerd. Deze vergaderingen duurden nooit zo lang, daarna kwamen de speelkaarten en een drankje op tafel en er werd tot in de kleine uurtjes nog gerikt.

Gegevens over de spelers

<i>Naam</i>	<i>aanwezig</i>	<i>reserve</i>	<i>afgemeld</i>	<i>Boete</i>	<i>doelpunten</i>
<i>Jan de Bo</i>	<i>1er bijgehoor</i>				
<i>Leo van Diessen</i>	<i>21</i>	<i>2</i>	<i>14</i>	<i>1</i>	<i>2</i>
<i>Gideon Elings</i>	<i>23</i>	<i>3</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>2</i>
<i>Harrie van Gestel</i>	<i>23</i>	<i>3</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>0</i>
<i>Johan van Gestel</i>	<i>24</i>	<i>5</i>	<i>5</i>	<i>7</i>	<i>0</i>
<i>Wim Hems</i>	<i>22</i>	<i>3</i>	<i>13</i>	<i>1</i>	<i>1</i>
<i>Bart van den Heuvel</i>	<i>27</i>	<i>1</i>	<i>6</i>	<i>3</i>	<i>15</i>
<i>Theo Kemps</i>	<i>11</i>	<i>4</i>	<i>24</i>	<i>1</i>	<i>3</i>
<i>Jan Kok</i>	<i>23</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Jan Kolsters</i>	<i>24</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>0</i>	<i>18</i>
<i>Jan Leermakers</i>	<i>15</i>	<i>2</i>	<i>20</i>	<i>1</i>	<i>0</i>
<i>Paul Merckx</i>	<i>31</i>	<i>2</i>	<i>5</i>	<i>0</i>	<i>24</i>
<i>Paul den Otter</i>	<i>28</i>	<i>3</i>	<i>5</i>	<i>3</i>	<i>13</i>
<i>Geert Pasmans</i>	<i>32</i>	<i>2</i>	<i>4</i>	<i>0</i>	<i>31</i>
<i>Jan van Roy</i>	<i>28</i>	<i>1</i>	<i>8</i>	<i>0</i>	<i>1</i>
<i>JK van Tiel</i>	<i>29</i>	<i>2</i>	<i>7</i>	<i>0</i>	<i>11</i>
<i>Jan van Vroenhoven</i>	<i>27</i>	<i>1er Houten</i>	<i>9</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Adrie Pasmans</i>	<i>11</i>	<i>3</i>	<i>15</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Peter Timmer</i>	<i>7</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>1</i>

Alles werd er bijgehouden hoeveel wedstrijden je aanwezig was, reserve was, afgemeld had, een boete had gekregen en, wat evenzo belangrijk was, hoeveel doelpunten je gescoord had.

Op de voorgrond vlnr: Johan van Gestel, Leo van Diessen, Jan Kolsters, Jan Kok, Kees van Tiel, Paul Merckx, Jan Leermakers en Bart van den Heuvel. Staande vlnr: Jan van Vroenhoven, Paul den Otter, Geert Pasmans, Harrie van Gestel, Adrie Pasmans, Theo Kemps, Jan van Roy, Gideon Elings en Wim Hems.

Doordat men met moeite elke week een compleet team had, de slechte resultaten en de teruglopende belangstelling, was het na 2001 nog moeilijk aan sponsoren te komen. De ene na de andere haakte af.

Voetbalvereniging 't Hupke
T.a.v. de voorzitter en het bestuur

Middelbeers, 13 juni 2001

Mijne heren,

Na ons mondelinge overleg omtrent verkoop c.q. overname van voetbalclub 't Hupke, ben ik na enig intern en extern onderzoek tot de volgende conclusie gekomen.

Als eerste wil ik in kaart brengen de slechte dan wel zeer slechte prestaties van het afgelopen seizoen. Ik hoefde niet ver in het archief te duiken om wedstrijden terug te vinden die met extreme cijfers verloren werden. Ik meld u het volgende:

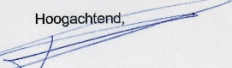
- Maré Bouw – 't Hupke	3 – 2 verloren
- Westelbeers – 't Hupke	4 – 2 verloren
- Krèit de Hut – 't Hupke	4 – 2 verloren
- Geeneind – 't Hupke	5 – 3 verloren

U begrijpt, mijne heren, toen ik met deze cijfers bij potentiële sponsors aankwam, ik met een niet te onderdrukken schaterlach weg werd gestuurd. Een duk in het leven op de beurs (Damrak te Amsterdam) leerde mij hoe snel een zandeel, dat praktisch geen waarde heeft, nog minder waard kan worden.

Ook kaartverkoop aan het handjevol vaste supporters is van vijf teruggelopen naar één (de vrouw van John). Tot slot wil ik over de inzet c.q. motivatie omtrent de enige inkomsten van de club niet veel woorden vuil maken; ook mijn prestaties zijn niet altijd optimaal geweest. Maar als de meesten nog liever zelf "de Grote Clubactie" loten kopen dan dat ze daar even mee langs de deuren lopen, is de actieve inzet toch ver te zoeken.

Conclusie: deze punten op een rij gezet heeft mij doen besluiten de f 125,- die ik gereserveerd had voor de overname van 't Hupke te investeren in biljardcentrum Verhoeven (daar ik er dan tenminste nog één avond lol van heb).

Met vriendelijke groet verblijf ik,
Hoogachtend,

Theo Fransen

Buurtvoetbalvereniging 't Hupke
zoekt enkele spelers om hun team
op zondagmorgen te versterken.

Heb je interesse neem
dan contact op met
Kees van Tiel,
tel. 013 - 514 2759.

Beste oud-leden van B.V.V. 't Hupke

Na 31 jaar zelfstandig te zijn geweest hebben we besloten om een fusie aan te gaan met Beerse Boys. We gaan verder onder de naam Beerse Boys 9. Dit wilden wij niet zomaar voorbij laten gaan en daarom hebben wij besloten om op zaterdag 4 September een onderlinge wedstrijd te organiseren en een gezellige bijeenkomst in de kantine van de Beerse Boys. Daar zal de gehele historie van 't Hupke uit de doeken gedaan worden. Iedereen is welkom, voetballend of niet voetballend. Weet u nog mensen die bij 't Hupke gevoetbald hebben en al vertrokken zijn uit de Beerzen geef deze informatie dan aan hen door. Wie mee wil doen aan de gezamenlijke wedstrijd op de Klep dient om 17:30 op de Klep aanwezig te zijn. Gaarne je voetbalsokken/-broeken en natuurlijk schoenen meebrengen. Na de wedstrijd is er gelegenheid om te douchen. We hopen dat jullie in grote getale komen zodat we op z'n Hupkes elkaar nog een keer kunnen ontmoeten. Heeft u nog vragen bel gerust Kees van Tiel: 013-5142759.

Het bestuur.

Men deed nog een laatste poging om de voetbalvereniging nieuw leven in te blazen. In het weekblad "De Huis aan Huis" werd op 14 april 2004 nog een advertentie geplaatst met de oproep voor spelers.

De oproep voor extra spelers heeft geen resultaat gehad. Na 32 jaar valt dan uiteindelijk het doek en men besluit tot een fusie met de voetbalvereniging "Beerse Boys".

Aan het de tot stand komen van dit artikel werkten mee: Jan Kok, Antoinette van Vroenhoven en Wil van Ham.

Guus Staps

Fietsenmaker Jan Kolsters

Jan Kolsters werd geboren in 1921. Zijn ouders, vader Jan Kolsters (Johannes, Cornelis) en moeder Wies (Johanna) Kolsters- Smolders woonden op de hoek van de Vestdijk/ Hoogdijk in Middelbeers, destijds met adres B84 en later B98. Jan had een oudere broer, genaamd Frans.

Het huis van de Familie Kolsters brandde in 1941, tijdens de oorlog, helemaal af. Nadat de familie een aantal jaar op verschillende plaatsen in Middelbeers gewoond had, waaronder ook Hoogdijk 5, bouwden de ouders van Jan in 1947 achter in de grote tuin van de afgebrande boerderij een nieuw huis. Broer Frans Kolsters bouwde er een werkplaats. Het adres van het huis is nu Hoogdijk 35, de werkplaats Hoogdijk 33. Broer Frans begon in 1947 met het repareren van fietsen in zijn werkplaats.

Jan als bierbrouwer

Jan jr. werkte met veel plezier als bierbrouwer bij brouwerij de Kroon-Rombauts in Oirschot, waar hij elke dag op zijn solex naar toe reed. Toen Jan in mei 1952 trouwde met Jo Roefs, gingen zij inwonen bij Jans' vader en moeder. Kort daarna, op 2 juli 1952 overleed moeder Wies Kolsters. In 1955 overleed ook vader Jan Kolsters na een val in de kelder van het huis.

Broer Frans trouwde in 1950 met Doortje (Theodora Wilhelmina) Kaal. Het paar ging inwonen bij de ouders van Doortje, die een café runden aan de Hoogdijk, nu café de Hoeve. Doortje nam later het café van haar ouders over.

Gaandeweg werd het voor Frans steeds moeilijker om zijn werkzaamheden in de fietsenreparatie uit te voeren. Hij kon het werk niet meer alleen aan. Jan zag dit en besloot te helpen. Vanaf 1958 ging Jan ook meewerken aan de fietsenreparaties en stopte bij de brouwer. Vanaf toen werden er ook nieuwe fietsen en brommers verkocht. Toen Frans in 1960 overleed, stond Jan er

Frans Kolsters

ineens alleen voor. Jan had niet de juiste diploma's om een winkel te runnen, maar gelukkig had zijn vrouw Jo die wel. Jo had in Reusel op kostschool gezeten en daar de (M)ULO gedaan, waarbij ze ook het middenstandsdiploma gehaald had. En dus zorgde Jan voor de techniek en Jo voor de papieren voor de winkel.

Volgens dochter Mariëtte hadden ze het in het begin niet makkelijk: "Als er nieuwe fietsen geleverd werden, soms wel 10 tegelijk, moesten die contant afgerekend worden. Vaak hadden ze daar het geld niet voor en moesten ze dat bij familieleden gaan lenen. En ook later, met acht kinderen, was het een heel karwei om de boel draaiende te houden. Ons moeder had bijvoorbeeld vanaf het vierde kind pas een wasmachine".

In 1966 verhuisde de winkel/ werkplaats naar Hoogdijk 5. Het perceel, met daarop een woonhuis, schuur en benzinepomp, werd gekocht van Piet Roefs, de broer van Jo, die met zijn vrouw Anneke Bekkers aan de overkant ging wonen. In de schuur werd de winkel ondergebracht. De benzinepomp zorgde voor inkomsten in de winter.

Het gezin bleef nog een jaar wonen op Hoogdijk 35, totdat de verbouwing van het woonhuis op Hoogdijk 5 klaar was. Jo Kolsters- Roefs kwam hierdoor weer in haar ouderlijk huis terug. De voormalige werkplaats op Hoogdijk 33 werd ver-

Winkel-woonhuis aan de Hoogdijk 33-35

huurd. Door de jaren heen hebben er verschillende bedrijven gezeten: o.a. Lau Schijvens, met een 'dependance' van zijn winkel in stoffering en textiel, Accountantskantoor Verhulst, Fysiotherapie Piët, een stoffenwinkel en een videotheek. Dochter Mariëtte herinnert zich nog een voorval uit de tijd dat het gezin nog niet verhuisd was en Lau Schijvens de voormalige werkplaats huurde: "Lau Schijvens ontving hier altijd de vertegenwoordigers. Op een keer kwam een vertegenwoordiger bij ons moeder in huis vragen of hij gebruik mocht maken van de wc. Natuurlijk mocht dat. Terwijl de man op de wc zat, werd ons Wies een beetje zenuwachtig. Ze biechtte op dat ze een grap uit had willen halen met een van haar broers en zussen. Ons Wies had bij de fopwinkel in Tilburg jeukpoeder gekocht. Dat poeder had ze op de wc-bril gedaan en daar zat nu die vertegenwoordiger. Ons moeder zei dat ze dat niet zo netjes vond, maar moest er, net als mijn broers en zussen die thuis waren, hartelijk om lachen. Ik weet nog dat we allemaal voor het raam stonden toen hij, met twee handen in zijn broek zijn billen krabbend, weer terugliep naar Lau Schijvens. Ons moeder had net zoveel plezier als wij!"

Het stuk grond waar vroeger de afgebrande boerderij van de familie Kolsters had gestaan werd verkocht aan de familie Smulders, die aan de overkant al een café en een winkeltje had. Janske en Fientje Smulders zouden daar hun Sparwinkel beginnen, de familie Den Otter- Smulders kwam in het huis ernaast wonen. In de tijd dat de kinderen Kolsters klein waren liep er een paadje van den Otter naar Kolsters evenwijdig aan de Hoogdijk. De kinderen van beide families hebben daar heel wat gespeeld en heen en weer gefietst. Toen het gezin eenmaal verhuisd was naar Hoogdijk 5, ging moeder Jo ook werken in de winkel en aan de benzinepomp, iets wat ze graag deed. Alleen als er gekookt moest worden, was dat niet handig. Soms moesten de gaspitten wel tien keer uitgedraaid worden, omdat Jo naar de pomp moest. Jan was het meest in zijn element in de werkplaats. Volgens Mariëtte was moeder degene met het zakeninstinct. "Als een klant niet betaalde, was ons moeder de kwaaië. Zij zorgde wel dat er betaald werd en loste het altijd op." Veel klanten kwamen buiten sluitingstijd achterom, vaak als 't gezin Kolsters

zat te eten. Mariëtte vertelt: "Vaak werd er dan gezegd: "Ach Jan, eet op oe gemak, ik heb alle tijd." Ons moeder schopte onze pa dan onder tafel, dat hij de klant maar gauw moest helpen, dan konden ze tenminste rustig eten. Dit gebeurde heel vaak, zelfs op feestdagen. Onze pa stond altijd voor iedereen

Fietsenwinkel Jan Kolsters bij de opening in 1966 aan de Hoogdijk

klaar, zelfs op zondag als ons een uitstapje beloofd was. De huurfietsen die naar camping Liberty in Westelbeers gebracht moesten worden, gingen altijd voor. Maar ondanks het harde werken, wisten ze er altijd iets van te maken. We zijn bijv. vaak met het gezin naar het Wit Holland geweest."

Toen Jan en Jo Kolsters na 27 jaar stopten met hun bedrijf namen schoonzoon Jan van de Staak en dochter Mariëtte het over. Zij zouden uiteindelijk ook 27 jaar het bedrijf runnen, waarna werknemer Arco Louwers het bedrijf voortzette. Jan en Jo Kolsters overleden beiden in 2011, drie weken na elkaar.

Anno 2023 wonen dochter Mariëtte en echtgenoot Jan van de Staak weer op Hoogdijk 35. Mariëtte heeft veel spullen van haar ouders bewaard. Zo hangt de oude koffiemolen van moeder Jo weer op dezelfde plaats als vroeger. Zo ook het schilderij dat opa vroeger met de jacht had gewonnen. Toen de voormalige werkplaats verbouwd werd, kwam er nog een surprise tevoorschijn. Op de zolder werden nog oude spatborden van brommers, dozen van koplampen van fietsen en rijwielplaatsjes gevonden. Die spullen zijn daar al die tijd blijven liggen, terwijl er na de familie Kolsters toch twee andere families gewoond hebben. Mariëtte heeft ook de oude kassa waar Frans Kolsters ooit mee begonnen is nog bewaard. Hij rinkelt nog wel, maar er komt niks meer binnen.

Joke van Ham

N.a.v. het artikel over dit onderwerp in de rubriek 'Groeten uit' in het Weekjournaal kwamen er vragen over Frans Kolsters. Er heeft lange tijd een Frans Kolsters in de werkplaats aan Hoogdijk 5 gewerkt. Dit is niet de broer van Jan, maar een verre achterneef. De gezamenlijke voorvader van broers Jan en Frans Kolsters en personeelslid Frans Kolsters is Petrus Kolsters, geboren 1789.

De kermis

De geschiedenis van de kermis in Nederland

Op de website IsGeschiedenis lezen we over de opkomst en ondergang van de kermis: De kermis behoort tot een van de oudste feesten van Nederland, met middeleeuwse wortels. De kermis was oorspronkelijk een katholiek feest in de vorm van een jaarmarkt, dat plaats vond ter ere van de wijdingsdag van de parochiekerk van een plaats. Het Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed vond dat de Kermis daarom cultureel erfgoed zou moeten worden en dat is vorig jaar ook gebeurd. De Nederlandse kermiscultuur is officieel erkend als cultureel Nederlands immaterieel erfgoed.

De jaarmarkt was in de middeleeuwen het moment waarop gelovigen samen kwamen ter verering van de patroonheilige of de kerk van de betreffende plaats. Tijdens de jaarmarkt werd een speciale kerkmis gehouden, een woord dat later verbasterde in 'kermis'. Daarnaast was het ook een dag van vermaak. Vaak vonden er optredens plaats van bijvoorbeeld toneelspelers en zang- en muziekgroepen. Bovendien bracht de kermis handel met zich mee, waardoor mensen er van alles konden kopen. Eeuwenlang werd de kermis bezocht door mensen uit alle sociale klassen.

Gaandeweg kregen de kermissen een steeds uitbundiger karakter en werd het steeds meer een volksfeest. In de steden verloor de kermis langzaam maar zeker zijn religieuze karakter. Vanaf het einde van de Middeleeuwen trokken daarom steeds meer mensen uit de kerkelijke elite zich terug uit de volkscultuur waar tevens de kermis onderdeel van uitmaakte. In kleinere dorpjes bleef de link met de katholieke kerk nog lang aanwezig.

Vanaf de 17e en 18e eeuw werd het theater op kermissen steeds belangrijker. Rondreizende toneelgezelschappen brachten vaak exotische dieren met zich mee zoals slangen, apen en allerlei soorten vogels. Een andere vorm van vermaak waren de tentoonstellingen van mensen van buitengewoon postuur, zoals bijvoorbeeld lilliputters, vrouwen met baarden of bijzonder sterke mannen. Ook dieren met lichamelijke afwijkingen trokken veel publiek, zoals koeien met twee hoofden of varkens met één oog. Het kermisvermaak bestond vooral nog uit kijken en het bewonderen van het ongewone. Daarnaast waren er zogeheten kwakzalvers die er hun handelswaar verkochten, vaak van zeer slechte kwaliteit.

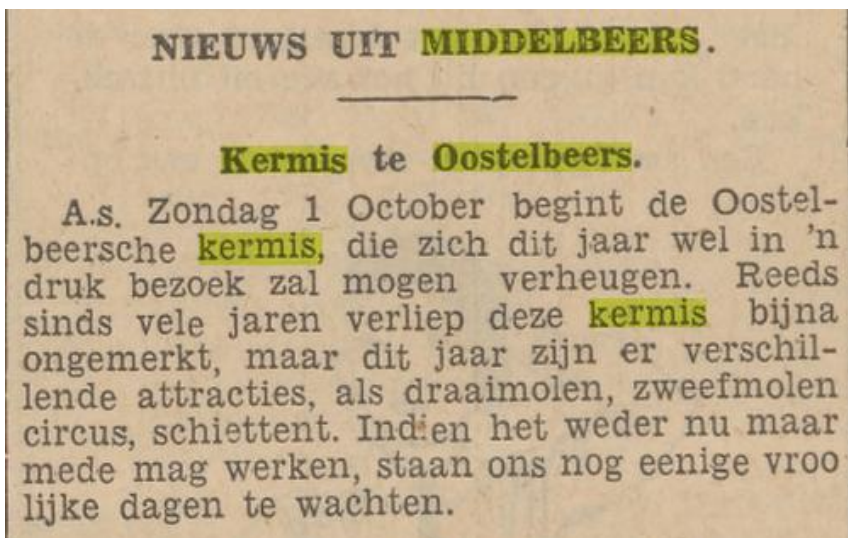
Omdat er op kermissen altijd veel werd gedronken en regelmatig vechtpartijen uitbraken werd de kermis vanaf de 18e eeuw steeds meer gezien als onzedelijk, woest en onbeschaafd. In de 19e en begin 20e eeuw werd de kermis dan ook in veel gemeenten afgeschaft. Pas na de Tweede Wereldoorlog kwamen de kermissen weer in groten getale terug.

Behalve de 'gewone' kermis kennen we ook de Vlaamse kermis. Een Vlaamse kermis is een typisch Vlaams volksfeest met verschillende kraampjes en activiteiten, die eerder teruggaan tot het traditionele volksvermaak. Activiteiten zijn onder andere met ballen gooien naar blikken, sjoelen,

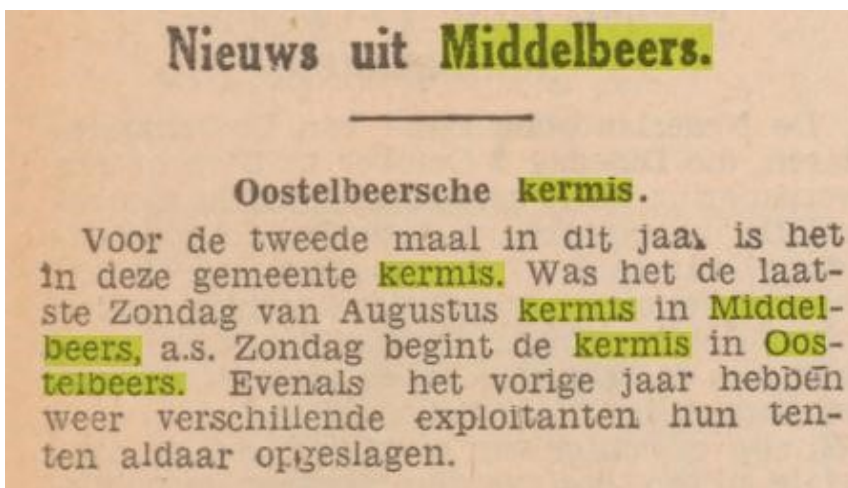
darten, boogschieten, touwtje trekken, ezeltje-prik en dergelijke spelletjes. We kennen dit ook als fancy-fair.

Kermissen in De Beerzen

We vinden het oudste krantenbericht over de kermis in Oostelbeers in de Nieuwe Tilburgsche Courant van 30 september 1933.

Uit het bericht blijkt dat de kermis 'reeds sinds vele jaren' bijna onopgemerkt verliep. Wanneer de eerste kermis is gehouden zal moeilijk te achterhalen zijn, maar mocht iemand dat wel kunnen aantonen, dan houden wij ons aanbevolen.

Een tweede opmerking die we naar aanleiding van dit bericht kunnen maken is dat de kermis in Oostelbeers oorspronkelijk begin oktober werd gehouden. In Middelbeers was de kermis ook in deze tijd al op de laatste zondag van augustus; dat wordt bevestigd in nevenstaand bericht in

de Nieuwe Tilburgsche Courant van 6 oktober 1934.

Het eerste bericht dat we vinden in deze krant waaruit blijkt dat de Oostelbeerse kermis is verhuisd naar de laatste zondag van juni is de uitgave van 24 juni 1954:

Waar stonden onze Beerse kermissen?

Voor zover wij weten en hebben kunnen achterhalen stond de Oostelbeerse kermis jarenlang opgesteld op het terrein van bouwbedrijf Hems aan de

Andreasstraat, aansluitend aan de bocht bij café Juliana, thans de verlaten 'Wok'. In 1960 verhuisde hij naar wat nu het parkeerterrein naast deze horecagelegenheid is. De krant van 27 juni 1960 doet daar in een bericht melding van.

Het nieuwe kermisterrein naast café G. de Bruijn, oftewel Juliana, was een grasveld dat groot genoeg was om alle gebruikelijke attracties een plaats te geven. Aan de andere kant van de weg stond de winkel van Tini en Jo Hermans en daar werd tijdens de kermisdagen speelgoed verkocht hetgeen toen-

tertijd gebruikelijk was; het stond aantrekkelijk uitgesteld achter een van de ramen.

In Middelbeers stond de kermis op een stuk weiland in de hoek Hertog Janstraat – 't Ven. Daar stond dan weer traditioneel de groene frietkar van Frans van Heerbeek zodat men rond etenstijd nog niet meteen naar huis hoefde om te gaan eten. Later kreeg de kermis een definitieve standplaats op het Doornboomplein.

De Oostelbeerse kermis verhuisde op zeker moment naar het einde van de Antoniusstraat (de huizen die nu aan de Postelstraat staan waren nog niet gebouwd) en het huidige Postelplein om van daar uiteindelijk op het plein voor de kerk neer te strijken. En dat was in 2017 voor het laatst het geval. Slechts enkele attracties en kramen zorgden toen voor het laatste echte kermisvermaak in Oostelbeers. In 2018 werd in samenwerking tussen de EVO en de Kerk nog een poging gedaan om een alternatieve kermis in stand te houden, maar de 'attracties' konden niet tippen aan de gebruikelijke en daarnaast moest er een hoge bijdrage aan de deelnemers gevraagd worden om de kosten (van de huur van de attracties) te kunnen betalen. Het bleef bij deze eenmalige poging.

De attracties

Op de Beerse kermissen stonden de gebruikelijke kermisattracties die je ook in vrijwel alle kleine dorpen in deze regio zag. Van draai- en zweefmolen tot botsauto's en rups. Maar ook schommels, de schiettent en behendigheidsspelletjes als de vliegtuigjes, het bulldozer schuifspel en de grijpers stonden meestal op de kermis. Voor de kinderen was er touwtje trekken en eendjes hengelen.

Voor de jonge mannen die indruk op hun meisje wilden maken was er de boksbal. Natuurlijk ontbraken ook de snoep-, gebaks- (oliebollen) en viskraam niet. Jaarlijks kwamen de bekende families met deze attracties naar het kermisterrein waar ze hun caravans en vrachtwagens stalden. De Voer uit Ulvenhout, Regter uit Oss en Slegers uit Helmond waren van die namen die ook in De Beerzen bekend klonken.

Extra vertier

Oost-West-Middelbeers.
Kermis. — Van Zondag tot en met Woensdag zal het in **Oostelbeers** weer **kermis** zijn.
 Diverse gemaksheden zullen er weer aanwezig zijn.
 Voor de dansliefhebbers zal er weer gelegenheid gegeven worden te kunnen dansen in de danstent.

Naast de bekende attracties werd voor extra vertier gezorgd, ook vroeger al. In dit krantenbericht van 21 juni 1955 wordt de danstent aangekondigd. Die stond in Oostelbeers voor de boerderij van Verhagen en werd geplaatst door Paashuis uit Gemonde. Zoals in het vorige krantenbericht te lezen is waren er twee cafés in

Oostelbeers, namelijk Juliana van De Bruijn 'in het dorp' en De Reijzende Man van Harbers aan de Langereijt. De bezoekers van de kermis trokken te voet tussen beide cafés op en neer. Harmonie De Vriendschap zorgde jaarlijks op dinsdag voor extra vertier, zowel tijdens de kermis in Oostelbeers als die in Middelbeers. Het bijgaand krantenbericht is uit de krant van 28 augustus 1954 en gaat dus over de kermis in Middelbeers.

Harmonie op kermis. — Naar we vernemen zal harmonie „De Vriendschap” op **kermis** Dinsdag aan de **kermis** een muzikale opfrissing geven, wat veel bezoekers zal trekken.

Ook in de tegenwoordige tijd wordt voor extra vermaak gezorgd. De dinsdag met Middelbeers' kermis is algemeen bekend in de wijde omtrek, want dan wordt de solexrace gehouden. Deze middag is al 42 jaar een begrip. Eerst 26 jaar lang in de Heivelden – in de beginjaren nog in aanbouw – maar tegenwoordig zijn start en finish in de Doornboomstraat naast het kermisterrein. Het evenement wordt al jaren door heel veel publiek bezocht. Dat wordt vermaakt met een snelheidsrace en een ludieke race, elk jaar in een ander thema en steeds met extra

De snelheid klasse bij de Middelbeers solexrace: altijd spannend.

ludieke elementen. Er is inmiddels een flink reglement opgesteld om alles in goede banen te leiden.

Met name in Oostelbeers ontstond op zeker moment behoefte aan verlevendiging van de (kleinere) kermis en dat leidde in 1987 tot de eerste

Step- en zeepkistenrace in Oostelbeers

• Mede door het prachtige zomerweer kwam er gisteren enorm veel publiek af op de vijfde editie van de step- en zeepkistenrace in Oostelbeers. Voorafgaand aan deze race was er een trimloop voor de jeugd waaraan zo'n 100 kinderen deelnamen. In de prominentenrace kwamen dit jaar de leerkrachten van de Oostelbeerse basisschool aan de start en zij warmden verkleed als een boer met een kudde koeien het publiek alvast op. Aan de step- en zeepkistenrace deden vervolgens 26 voertuigen mee. Mark van der Vleuten en Henk Rooyackers stalen

als twee heksen die op de step een ketel soep warm hielden de show. Maar ook de spookrijders en de olijke tweeling mochten er zijn. De rol van de onbekende ordonnance werd dit jaar voortreffelijk vertolkt door Ella Mijs, terwijl Ad Kolsters als omroeper eveneens een grote bijdrage leverde aan dit unieke kernisebeuren.

Uitslag: snelheidsrace: 1. Cor Gerritsen, 1e dame: Mechelien Heuvelmans; zeepkistenrace: 1. Jurgen de Brouwer; ludieke steppers: 1. De Heksen; groeps prijs: 1. De Spookrijders.

Foto: Jan Stads

trimloop en step- en zeepkistenrace met start en finish op de kermis. Ook deze groeide uit tot een druk bezocht jaarlijks terugkerend evenement op de dinsdagavond met zelfs een race voor prominenten. Op bovenstaande foto uit 1991 waren dat de leerkrachten van de basisschool.

Ook verscheen elk jaar een onbekende ordonnans op de kermis. De bezoekers konden een gok wagen om de naam van deze persoon te raden. Hoewel deze ordonnans nog tot het einde zijn of haar opwachting bleef maken, boetten de trimloop en step- en zeepkistenrace in aan populariteit en werd naar alternatieven gezocht, zoals een kooivoetbaltoernooi en later een foto puzzeltocht op het kermisterrein. Met het verdwijnen van de kermis zijn deze activiteiten uiteraard ook opgehouden te bestaan.

Mocht u meer weten over de kermissen in De Beerzen, dan houden wij ons aanbevolen en ontvangen graag feitelijke informatie, anekdotes en foto's bij Den Beerschen Aard.

Wergroep Land

De familie Eltink en de reis naar Brazilië

De familie Eltink is in 1922 vanuit Genderingen in de Achterhoek (Gld) naar De Beerzen gekomen om hier een beter bestaan op te bouwen.

Toon Eltink met zijn vrouw Berendina en 9 kinderen kocht de boerderij Rakelhoef van Jan Goosens op de Huijgevoort.

Antonius (Toon) Eltink * Genderingen 16-08-1881
† Middelbeers 08-10-1972

gehuwd met

Berendina Bergevoet * Etten (Gld) 10-06-1881
† Middelbeers 12-04-1952

Hun kinderen zijn:

Aleida	* Genderingen	09-01-1906	x Harrie Vennix.
Theo	* Etten	28-06-1907	x Catharina Kolsters.
Willem	* Etten	12-02-1909	x Bertha Snelder.
Jan	* Etten	25-01-1911	x Mientje Smulders
Heintje	* Etten	23-12-1912	x Frans Kolsters.
Antoon	* Etten	01-08-1914	x Martina Verbeek.
Dina	* Etten	05-04-1916	x Tinus Smits.
Kato	* Etten	25-11-1918	x Toon de Beer.
Frans	* Etten	24-06-1921	x Catharina Kolsters.
Jo	* Middelbeers	09-06-1924	

Jo (met een geestelijk handicap) werd in 1978 in een gezinsvervangend tehuis in Liempde geplaatst. Bij een uitstapje in de Biesbosch had ze oppervlaktewater gedronken. Hierdoor kreeg ze een salmonella bacterie waar ze, 1 jaar later op 56 jarige leeftijd, aan is overleden.

In 1948 wordt de hoeve Rakelhoef verbouwd, met Antoon en Frans als eigenaren. Wanneer zij naar Brazilië vertrekken koopt Johannes Martinus Smits, die getrouwd is met Dien (Dina) Eltink de boerderij.

Boerderij Rakelhoeve op de Huijgevoort. Geheel rechts staat Toon, op de voorgrond de tweeling Jos en Bernadette Smits en uit het raam kijkt Jo.

Naar aanleiding van de verwoestingen door de Wereldoorlog II stimuleerde de Nederlandse regering, en hier in het zuiden hoofdzakelijk de katholieke kerk, de emigratie naar Brazilië. Brazilië was het land dat grote groepen katholieke Nederlanders toeliet.

Een commissie van de Boeren- en Tuindersbond (KNBTB) ging in 1946 naar Brazilië om afspraken met de Braziliaanse regering te maken. In 1947 begint de KNBTB met de selectie van kandidaat emigranten. Omdat men de emigratie van een gezin nog te riskant vindt richt zich op alleen ongehuwden. De ongehuwden brengen echter niet voldoende geld in om een kolonie te stichten en spoedig richt men zich op gezinnen met een eigen bedrijf.

De emigratiekoorts slaat toe, de ene boer steekt de andere aan, ook door toedoen van Pater Stokman, die hier in de kerk kwam preken en promoten om nieuwe land (Brazilië) te gaan ontwikkelen.

Hij vertelde heel rooskleurig over de vele voordelen, maar diverse ouders die er wel oren naar hadden om te emigreren kwamen in de problemen omdat bv. oudere kinderen liever in Nederland bleven. Deze hadden verkering en hun verloofdes zagen het niet zitten om Nederland en hun familie te verlaten. De kinderen werden zo ook gedwongen hun vriendinnen en vrienden in de steek te laten om ze nooit meer terug te zien.

Drie zonen van Antonius hadden er wel oren om te emigreren naar het beloofde land en vertrokken naar Brazilië t.w; Antoon en Frans in 1949 en

Toon op de knie bij zijn vader Willem in 1946.

Willem in 1953. De oversteek, meestal vanuit Rotterdam of Antwerpen, ging per boot en duurde plm. 2 ½ week. Men kwam aan in Santos een havenstad onder São Paulo. Vandaar ging het, vaak in een vrachtwagen 160km het binnenland in, naar Holambra.

Toon Eltink, zoon van Willem en Bertha, heeft in 2014 een uitgebreide brief geschreven over het wel en wee in Brazilië.

Deze brief is geplaatst in 'De Berse' jaargang 24 2014 nr. 4.

Frans net voor zijn vertrek in 1949 bij de Harmonie 'De Vriendschap'

In Brazilië was op 14 juli 1948 de Cooperativa Agro Pecuária Holambra gesticht, waarvan Holambra de samentrekking is van Holland, Amerika en Brazilië (Portugees: Holada, América e Brasil), met als doel het opzetten

Antoon Eltink in het voorbereidingscentrum in De Steeg, waar hij andere emigranten ontmoette, met andere woorden, de toekomstige burenen en bewoners van Holambra, begin 1949. Achter de 1e persoon van links staat Bernard Scholten, rechts van hem Toon Eltink. Op dezelfde achterste rij is de tweede persoon van rechts Geert Heymeijer, de bedenker van het Holambra-project en de eerste voorzitter van de coöperatie.

van boerenbedrijven, hoofdzakelijk voor de productie van melk en melkproducten. Alle boeren die zich hier vestigden moesten hun beschikbare geld in de coöperatie steken.

Het meegebrachte vee, meestal koeien, was niet gewend aan het warme weer en het overgrote deel van de koeien bezweek aan een tropische ziekte. Hierna schakelde men over op varkens- en kippenteelt.

De meeste immigranten hadden de eerste jaren van hun verblijf heimwee mede door het niet kunnen spreken van de taal maar ook de armoedige huisvesting en de tegenslagen met het vee speelden een grote rol hierin.

De kinderen konden wel naar een schooltje, wat werd gerund door de zusters van het Heilig Hart, waardoor onderwijs toch de nodige aandacht kreeg ook al was deze niet zo goed als in het thuisland. De oudere meisjes konden naar een huishoudschooltje.

Landgoed Holambra, 1954. Rechtsonder in de hoek het voormalige hoofdkwartier van de boerderij Ribeirao, waar de familie Eltink werd ontvangen en waar de schuur, het eerste huis, stond. De weg loopt door het midden van de foto, met de pakhuizen en de immigrantenroute.

Door de vele tegenslagen ontstaat er een scheuring in de Coöperatie en vele boeren beginnen voor zichzelf. Frans en Antoon gaan in 1959 hun geluk zoeken in Santa Catharina, in het zuiden van Brazilië. Dat viel ze vies tegen omdat het er veel te nat was. Als ze 's morgens wakker werden stond hun huis rondom in het water. Na 1½ jaar gingen ze weer terug naar Holambra. Frans vestigde zich met een eigen smederij in Holambra I en Antoon verhuurde zich als timmerman in Holambra II. Hieruit blijkt dat ze beiden in hart en ziel geen echte boeren waren.

Holambra II is ondertussen in 1960 gesticht waar men de beschikking krijgt over 30.000ha grond. Het grootste gedeelte was nog bos wat ontgonnen moest worden.

Door de vele verhalen is Toon Eltink toch benieuwd geworden hoe zijn zonen in het verre land 'boeren' en gaat in 1961 naar Brazilië.

Volgens het bootpassagebiljet vertrok Antoon, op 79 jarige leeftijd, 31 maart 1961 vanuit Antwerpen (B) naar Santos (BR).

Toon houdt van zijn reis een dagboek bij en schijft dat hij zeer kwaad was geworden op zijn medepassagiers die zich niet hielden aan de zondag "de dag van God". Toon was kerkmeester in Middelbeers.

Maritime des CHARGEURS RÉUNIS		AGENCE DE ROTTERDAM		OPEI 87947		COPIE	
ALLER ET ÉCHANGE CONTRE		COMMERCE		ÉTAT		SERVICE	
RETOUR		R. P.		APPEL		A L'USAGE DU BÉNÉFICIAIRE	
DATE DE DÉPART	31.02.61	NAVIRE OU SUBSTITUT	LOUIS LUMIERE 45		Vgo 0345 S		
LASSE	3	CABINE	114	COUCHETTE	D	DÉPART DE	ANVERS
		DÉPART DE		LE HAVRE		DESTINATION	WASSING TILBURG
		AD		ENF.		NOURRIS	VIA
		NOMS ET PRÉNOMS		AGE	NATIONALITÉ	PROFESSION	PLACES
1	ELTINK, ANTONIUS		79	NEERL	SP		100290
2							221
3							
ADRESSE		MIDDELEERS		TOTAL		PASSAGE MARITIME	
TOURISTE 1		PASSEPORT N°	DATE	VISA DE SORTIE N°	DATE	VISA DE DÉBARQUEMENT N°	DATE
1	JOSEPH ALLEY						
2							
3							
OBSERVATIONS		BILLET ÉCHANGE CONTRE TITRES SUIVANTS		COURS DE CONVERSION		DOLLAR	
6	EP retour 87948		TITRE	No	ÉMIS A	LE	PAR
7							
		ÉMIS LE		L'AGENT		COURS DE CONVERSION	
		27.02.61		BO, VAN VOLLENHOUT		DIFFÉRENCE 1 OU 100	
		LE PASSAGER		Succursale ROTTERDAM		EN MONNAIE LOCALE M. L.	
						SOIT EN MONNAIE LOCALE	
						T.L.	
						TIMBRE	
						SOLDE	

Passage biljet heenreis vanuit Antwerpen

Na 4 maanden ging Toon weer terug naar Nederland, uit Santos (Br) waar de boot op 1 augustus 1961 vertrok naar Le Havre (Fr).

Het was niet voor iedereen rozengeur en maneschijn. Diverse huwbare Nederlandse meisjes die in Brazilië zaten konden niet aan een man komen en kwamen terug naar Nederland. Er was daar een meisjesoverschot en trouwen met een Braziliaan kwam zelden voor.

Zo kwam Lucia, dochter van Willem, ongetrouwd, terug naar Nederland. Marietje, dochter van Antoon, was wel in Brazilië getrouwd met Gerard Dijkman. Vanwege een ongeluk van Gerard, hij verloor enkele vingers in een snijmachine, en omdat ze in Brazilië geen sociale voorzieningen zijn ze ook terug naar Nederland gekomen. Ze betrokken een woning in de Beerzen en Gerard ging werken bij HEK in Westelbeers.

Vele gezinnen uit Gelderland hebben hier in Noord Brabant hun woonstede en werk gevonden. Beerse namen als Dieker, Eltink, Kaal, Kok en Mensinck blijken gewoon Gelderse namen te zijn.

Dit artikel kwam tot stand dankzij de oplettendheid van Sjack Kolsters. Bij de Westelbeerse Pinksterfeesten vond hij een kastje met laatjes, die wel leeg waren, maar Sjack wist dat er in zo'n kastjes wel eens een verborgen laatje zat. Na wat zoeken vond hij een knopje waarmee het verborgen laatje open ging. Hierin zat een portefeuille met bescheiden zoals brieven met beschrijving van de reis, passage biljetten van de heen- en terugreis, enz.

Met dank aan Piet Smits, Sjack Kolsters, Jan Aerts, Frans Zonneveld en Margaretha van der Knaap.

Guus Staps

De Centra

Veel Beerzenaren weten het vast nog wel: In het pand aan de Doornboomstraat waar nu cafetaria de Vier Linden gevestigd is, zat vroeger

De Centra-winkel.

Bron: Johan Adolfs, collectie Regionaal Historisch Centrum Eindhoven.

kruidenierszaak de Centra. Voor dit artikel, dat de geschiedenis van de Centra beschrijft, heb ik gesproken met Adrie en Rian van Beers, kleinkinderen van de oprichters van de winkel. Als je in de Beerzen zegt 'Adrie van de Centra', dan weten veel mensen wie je bedoelt, zo bekend was de winkel!

Het echtpaar Adrianus (1882-1952) en Henrika Faassen (1888-1962) van de Loo begon in 1922 aan

Dorpsstraat B62, thans Doornboomstraat 8, een bakkerij. Gaandeweg werden er ook andere artikelen verkocht en ontstond de kruidenierszaak. Het paar van de Loo kreeg vijf kinderen: Jan, Lies, Piet, Miet en Tonnie. Vader was de bakker, daarbij geholpen door zijn zonen Jan en Piet. Op termijn zouden de zonen de bakkerij voortzetten, maar een tragische gebeurtenis tijdens de Tweede Wereldoorlog maakte dat onmogelijk.

Tijdens de bevrijding raakte vader van de Loo ernstig gewond aan zijn hand en werden Piet en Miet in de schuilkelder doodgeschoten door een bevrijder die dacht dat er Duitsers in de kelder zaten. Naast het verdriet om de twee omgekomen kinderen waren er ook grote zorgen om het lot van vader. De familie heeft gedurende zeven weken niet geweten waar vader was. Uiteindelijk bleek hij in het ziekenhuis in Antwerpen te liggen. De familie is na de oorlog nog op zoek geweest naar een kistje met voor Piet en Miet waardevolle spullen dat broer en zus zelf in de tuin begraven hadden. Ondanks veel speurwerk is hier niets van teruggevonden. Wat er in zat, weet niemand meer...

Met vader invalide en een zoon overleden kwam er een einde aan de bakkerij. Moeder zette de winkel in haar eentje voort. Dochter Lies (1920-2011) hielp haar moeder zoveel ze kon buiten haar werktijden als kraamverzorgster. Tijdens de oorlog was Lies een tijd in de kost geweest bij familie van de Ven in Vessem (De Kuiper). Lies werkte na de oorlog als kraamverzorgster samen met Zuster Janny van Wijngaarden. Toen haar moeder in 1952 het werk in de winkel niet meer aankon, nam Lies het van haar over en stopte met haar werk in de kraamzorg. Omdat Lies niet over de juiste papieren beschikte om het bestaande bedrijf over te nemen, moest er bij het ministerie van economische zaken een Ministeriele Verklaring van handelskennis en vakbekwaamheid aangevraagd worden om voortzetten van het bedrijf door Lies mogelijk te maken. In de begeleidende brief die de aanvraag ondersteunde werd als reden dat Lies geen diploma's handelskennis had het volgende vermeld: "Toen vaststond dat de dochter in de zaak zou komen, heeft zij nog getracht examens te doen. Zij was intussen

gehuwd, zodat van een voldoende studie niets kwam.” De brief vermeldt verder: ‘Het belang van het voortbestaan van deze onderneming wordt door de burgemeester van Middelbeers onderschreven. Zij wil deze aanvraag dan ook gaarne ondersteunen.’ De verklaring van het ministerie kwam er en de zaak kon verder. Nadat Nol van Beers, de echtgenoot van Lies, ook mee ging werken in de zaak, werd het een Vennootschap onder Firma. Vanaf 1970 werkte dochter Rian ook mee in de winkel. Na sluitingstijd werkte zij ook nog bij Toon Versteeg in café de Doornboom.

In de Centra kon je terecht voor aardappelen, groente en fruit, kruidenierswaren, tabak, drogisterijartikelen en alcohol, waarover later meer. Het samenwerkingsverband Centra gaf de winkelier veel vrijheid. De ondernemer kon zelf kiezen bij welke afnemer van het verband hij zijn spullen bestelde. Hij was niet aan één afnemer gebonden. Veel spullen werden in de winkel los verkocht, zonder verpakking. Koffie, suiker, meel, vermicelli, koekjes, snoep, vleeswaren, kaas, alles werd afgewogen en in zakjes verpakt. Elk product zijn eigen soort zakje. In de winkel stonden twee weegschalen die elk jaar geijkt werden. Hier werd zeer streng op toegezien! Sterke drank werd er ook verkocht, zei ‘t zonder vergunning. Veel mensen wisten dat, maar als er een controleur of politie in de zaak stond werd er natuurlijk niet verkocht. De klanten gingen dan vervolgens achterom.

De winkel was in het begin ook op zondag open tot 12.00 uur.

Na de laatste mis kwamen veel klanten nog wat boodschappen

bijhalen: ham, kaas of drank. Om 13.00 uur kwam de ijscokest buiten en werden er aan de straat ijsjes verkocht. Veel kinderen kwamen van hun ‘traktement’ snoep kopen bij de Centra. Dat kon trouwens ook nog bij Marie van het Smidje, de burens van de Centra, of bij Jo van Hoof, die een bakkerij begonnen was aan de overkant van de Doornboomstraat. Adrie van Beers vertelt hierover: “Wij gingen altijd snoepjes kopen bij Jo van Hoof en de kinderen van Jo van Hoof deden dat bij ons in de Centra. Op een ander zijn ze altijd lekkerder.” Dochters Rian en Marlies kwamen ook nog op een andere manier aan snoepjes. Rian vertelt: “De snoepjes lagen in de winkel in een vitrinekastje. Als we ‘s avonds naar bed gingen, hield een van ons onze ouders aan de praat, de ander haalde gauw snoepjes uit de vitrine”.

Boodschappen hoefden niet meteen afgerekend te worden. Veel huishoudens hadden een boekje waar de boodschappen die men nodig had in geschreven werden. Eenmaal gekocht in de winkel, zette Lies of Rian erachter wat het kostte. Deze boodschappenboekjes werden ook wel thuis opgehaald. De boodschappen werden vervolgens door Nol van Beers bezorgd. Nol werd ook weleens gekscherend ‘de knecht van Lies van Dam’ genoemd. Afrekenen gebeurde zoals dat met de klant was afgesproken, eens per week of per

Nol achter de toonbank

Bron: Johan Adolfs, collectie Regionaal Historisch Centrum Eindhoven.

maand was heel gewoon. Nol ging dan ook op pad met een portemonnee zo groot als een tas. Vaak een heel zware tas, omdat er vaak afgerekend werd met kaartgeld. In de jaren '60 en '70 had Nol altijd een klepeltje in de auto voor het geval iemand het gemunt had op de inhoud van zijn tas. Het gebeurde regelmatig dat er 's avonds laat door goede klanten gebeld werd of Nol nog een bak bier kon komen brengen omdat ze tijdens het kaarten door de voorraad heen geraakt waren. Vaak moest Nol dan een flesje meedrinken voordat hij weer naar huis kon. Een enkele keer kwamen ze een vierde man tekort om te rikken en werd Nol ook daarvoor gebeld. Alleen op zondag werd er niet bezorgd.

Lies was altijd 'opgeruimd' en hield wel van een grapje op zijn tijd. Rian vertelt hierover een mooie anekdote: "Elk jaar werd er een medewerker van het gemeentehuis verderop in de straat naar onze winkel gestuurd om iets te gaan halen dat niet bestond. Die man trapte er elke keer in, volgens ons moeder durfde hij niet van zich af te bijten, was hij te netjes

Lies geeft het boodschappenboekje terug aan een klant.
Bron: Johan Adolfs, collectie Regionaal Historisch Centrum Eindhoven.

opgevoed. Op een keer zei Lies daarom: "Ze hebben jou nou lang genoeg voor de gek gehouden, nou is het jouw beurt." Lies heeft hem toen de duurste bonbons die ze had meegegeven, vergezeld van een rekening die 'zo spoedig mogelijk betaald dient te worden'. De rekening is nog dezelfde dag betaald. Ze hadden wel door dat ze gefopt waren, maar hebben de eer aan zichzelf gehouden, anders was ons moeder het geld vast en zeker zelf gaan halen. De boodschapper kwam het jaar erop op 1 april niet meer."

Toen de Spar aan de Hoogdijk een supermarkt werd, werd de klandizie bij de Centra minder. Zoon Adrie had wel diploma's gehaald om een supermarkt te beginnen, maar er zou heel veel voor verbouwd moeten worden. Toen vader Nol ziek werd, besloot men dan ook te stoppen met de winkel. Vooral Lies had daar moeite mee. Ze was haar 'buurt' kwijt. Ze wilde graag praten met de mensen en ze vond het daarom fijn dat Adrie in het pand van de Centra cafetaria 'De Vier Linden' begon. De vitrinekast, die van de snoepjes en de kwatta's uit de winkel, heeft nog lang in de cafetaria gestaan als herinnering aan de Centra. Als de Keuringsdienst van Waren kwam, vond Adrie het fijn als moeder Lies erbij was: "De keuring was dan altijd zo in orde. De man van de keuringsdienst en ons moeder waren allebei bakkerskinderen en hadden allebei een kruidenierszaak gehad, dus werd er veel gepraat en op het eind nog gauw gekeurd."

Toen Adrie met zijn gezin in het huis bij de cafetaria kwam wonen, verhuisden Nol en Lies naar 'De Rimboe', een huis aan Kromvensedijk 7. Hier hebben ze samen nog mooie jaren gehad, voordat ze hun intrek namen in de Vestakker.

Joke van Ham

Schatten op de Schelft

Op de Schelft staat een pathofoon met nog een aantal bijbehorende 78 toerenplaten. Pathéphone is de Franse versie van de fonograaf. De naam wordt ook wel verbasterd tot Pathofoon of Pathafoon.

Kan ons iemand vertellen hoe deze op de Schelft is gekomen en uit welke nalatenschap deze is geweest.

Misschien wordt het duidelijker, er zitten 78 toerenplaten bij waaronder: De begrafenis van Manke Nelis door Marie Kila, Scheiden doet lijden door het duo Hofman, Twee weesjes door J. Willekens, een soldatenkoor, de opera Margaretha en diverse soldatenmarsen.

Graag reactie op : redactie@denbeerschenaard.nl

In de editie nr. 2 2022 hadden we een voorwerp staan waarop Wim Verhees en Frits Speetjens het antwoord gaven.

Het is een Braamscheut-splitser. Gesplitste braamscheuten werden gebruikt bij het maken van o.a. bijenkorven.

Werkgroep Archief.

Excursie Breda

Op zaterdag 16 september zijn we met 24 personen naar Breda getogen waar we na koffie met gebak, in restaurant Jan en Alleman, door deskundige gidsen, een interessante stadswandeling kregen door het Oude Breda.

Opening Kleine Beerze

Informatiepaneel met op de achtergrond het waterrad

Op 14 oktober is, met een wandeling, de reconstructie van de beek de "Kleine Beerze" en de herindelung van het Beekdal opgeleverd. Dit gebeurde met diverse samenwerkingspartners waaronder Provincie Noord Brabant, Waterschap De Dommel, Brabants Landschap, gemeente Oirschot en werkgroep Dal van de Kleine Beerze.

De CHI werkgroep heeft hier ook aan bijgedragen met de plaatsing van een waterrad, van cortenstaal, aan de oostzijde van de Kleine Beerze op de plaats van de voormalige Muystermolen. Tegenover, aan de westkant van de Kleine Beerze, een deels uit kinderkoppen bestraat plateau met daarop een lessenaar. Op deze lessenaar een hardstenen plaat waarop

afgebeeld een stratenplan naar de situatie van 1832. In dit stratenplan worden de locaties van de Andreaskerk, de Pastorie, de Muystermolen en de Meulenbroekse Hoeve aangegeven.

In de zijkanten van de lessenaar zijn de logo's aangebracht van de deelnemers aan het project.

Een gedeelte van het informatieplateau

Wergroepen CHI en Land.

Van de redactie

Omdat Jos van Gils heeft aangegeven te stoppen met zijn inbreng in de redactie zijn wij op zoek mensen die onze redactie kunnen versterken. Schroom niet en laat iets van je weten op redactie@denbeersचनाard.nl om dit mooie heemkundebled in stand te houden.